

Zasa nás ubudlo

Dňa 11. augusta zomrel dlhoročný pracovník Ústavu slovenskej literatúry SAV *PhDr. Cyril Kraus, DrSc.* Narodil sa 3. júla 1928 v Tisovci, na Filozofickej fakulte UK vyštudoval slovenčinu a filozofiu, roku 1951 nastúpil do Literárnovedného ústavu SAVU (roku 1953 prešiel do Ústavu slovenskej literatúry SAV), roku 1961 obhájil kandidátsku prácu, roku 1991 dosiahol hodnosť doktora filologických vied. V ÚSL SAV pracoval až do roku 1993. Venoval sa aj pedagogickej činnosti. Prednášal slovenskú literatúru na FFUK v Prahe, v Bratislave, na Pedagogickej fakulte v Nitre a na Trnavskej univerzite.

Po vstupe na literárnovednú pôdu sa aktivizoval ako literárny kritik. Predmetom jeho kritického záujmu bola najmä poézia (J. Kostra, V. Nezval, P. Horov, V. Mihálik, J. Lenko a i.), ktorú hodnotil v duchu dobových postulátov, ale spravidla aj v literárnohistorickom kontexte, čo pozitívne ovplyvňovalo jeho súdy. Neskôr sa plne venoval literárnej histórii. V rámci literárnovedného bádania sa sústredil na obdobie národného obrodzenia a na problematiku slovenského romantizmu, ktorú skúmal z rozličných aspektov. Náplňou práce v práve založenom ústave bol systematický výskum jednotlivých etáp literárneho vývinu. Rezultátom boli, či mali byť, syntetické práce, predovšetkým monografie, ústiace do pripravovaných *Dejín slovenskej literatúry*. Boli založené na širokom kultúrno-spoločenskom základe, ktorý sa nepovažoval iba za neutrálny kontext, ale prikladal sa mu rozhodujúci vplyv na samu tvorbu. Takýto charakter mali aj Krausove práce. Po čiastkových štúdiách vydal monografiu *Andrej Sládkovič* (1962; rozšírené vydanie 1972), v ktorej komplexne zhodnotil jeho tvorbu, s dôrazom na osobné danosti i kultúrno-historické okolnosti. Podobne si počínal i v ďalších prácach, zapájajúc do nich ďalšie aspekty – žánrovo-druhové (*Slovenská romantická balada*, 1966), ale aj genologické a komparatívne, kde sa zamýšľal nad pôvodom jednotlivých diel a skúmal odozvy a vplyvy európskej poézie na tvorbu domácich autorov. V takomto duchu koncipoval a vydal rad štúdií v dvoch knižných súboroch *Generácia v pohybe* (1973) a *Impulzy a inšpirácie slovenského romantizmu* (1979). Po roku 1989 k nim pripojil zhrnujúcu publikáciu *Slovenský literárny romantizmus* (1999).

Ak máme hodnotiť úhrn Krausových prác o slovenskom romantizme – a o národnom obrození vôbec, pretože jeho záujem siahal aj k predchodcom a nasledovníkom –, tak treba povedať, že ho v svojom čase obsiahol najúplnejšie a vypovedal o ňom vedecky zrelo a kompetentne. Pravda, výskum pokročil ďalej, obsiahol nové polohy tvorby a pozrel sa na dobu z iných uhlov. Ale Krausov literárnohistorický prístup, opierajúci sa o širokú materiálovú bázu, je stále solídnym základom, na ktorom sa dá stavať.

Ku Krausovým literárnovedným aktivitám sa organicky pripájajú aktivity edično-textologické. Aj ony súvisia s jeho výskumnou orientáciou, lebo sa takmer všetky týkajú obdobia národného obrodzenia. Vydával diela i korešpondenciu štúrovcov a ich predchodcov, publikoval na dobových dokumentoch založené práce (*Andrej Sládkovič, Ján Botto*),

zostavoval antológie štúrovských balád (*Žltá ľalia, Stojí, stojí mohyla...*) atď. Zaoberal sa však aj slovenskou kritikou (*Začiatky slovenskej kritiky*) a múzejníctvom. Vo všetkých oblastiach uplatnil dôkladnú prípravu a široký rozhľad. V ÚSL SAV patril k popredným bádateľom, ktorých práce prinášali nové poznatky a znamenali hodnoty relevantné v rámci celej slovenskej literárnej vedy a literárnej kultúry.

Vladimír Petrik